

ARCHIVUM ANATOLICUM (ArAn)	17/1	2023	45-61
----------------------------	------	------	-------

YAZILI BELGELER IŞIĞINDA HELLENİSTİK DÖNEMDE HANEDANLAR: KARIA*

Oylum BÖLÜK**

Makale Bilgisi

Başvuru: 05 Nisan 2023

Kabul: 01 Haziran 2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Article Info

Received: April 05, 2023

Accepted: June 01, 2023

Öz

III. Aleksandros'un ani ölümünün ardından generalleri arasında toprakların paylaşılması gerçekleşmiştir. Böylelikle III. Aleksandros'un ölümünden sonra ardılları ve komutanları arasında Diadokhoi dönemi başlamıştır. Bu dönem boyunca Karia bölgesinin siyasi hayatının özelliklerinden biri hanedan olarak bilinen yöneticilerin yönetimde bulunmasıdır. Karia'nın politik ve askeri alanının bir parçası olarak bu hanedanlar Hellenistik güçlerin yanı sıra kendi aralarında da ilişki içindeydiler. Hellenistik dönem içinde Karia'da hanedanlar siyasi ve askeri karışıklık durumlarında önemli roller oynamıştır. Onların politikalarının çıkış noktası, güçlerinin kaynağı, büyük güçlerle ve kendi aralarındaki ilişkilerin nasıl olduğunu anlamak önemlidir. Bu noktada bu çalışmanın amacı yazılı belgeler ışığında Karia'da hanedanlar Asandros, Pleistarkhos ve Eupolemos'un hanedan olarak siyasi ve sosyal alanda oynadıkları rolleri ve bölge üzerindeki yönetim alanlarını sunmaktır.

Anahtar kelimeler: Karia, hanedan, Asandros, Pleistarkhos, Eupolemos

* Bu makalenin özeti, 04-06 Temmuz 2017 tarihleri arasında düzenlenmiş olan International Conference the West of the East, the East of the West Kongresi'nde sunulmuş olup, yayınlanmamıştır.

** Öğr.Gör., Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı, oylumboluk@balikesir.edu.tr ORCID:0000-0002-7958-5851.

Dynasties in the Hellenistic Period in the Light of Written Documents: Caria

Abstract

After the sudden death of Alexander III the land was shared among the generals. So that after his death the Diadokhoi period began between his followers and his commanders. One of the characteristics of the political life of the Caria region during this period is the administration of the rulers known as the dynasty. As part of the military and political field of Caria, these dynasties were involved in Hellenistic forces as well as among themselves. During the Hellenistic period, the dynasties in Caria played an important role in the situations of military and political turmoil. It is important to understand the origin of their politics, the sources of their powers, the great powers and the relations between them. At this point, the aim of the study is to explain the roles of the dynasties Asandros, Pleistarchos and Eupolemos in the political and social arena as dynasties in Caria in the light of written documents and their administrative areas on the territory.

Keywords: Caria, dynasty, Asandros, Pleistarchos, Eupolemos

III. Aleksandros'un MÖ 323 yılındaki ölümüyle arkasında bıraktığı imparatorluğun varisinin kim olacağı konusunda generalleri arasında *Diadokhoi* olarak bildiğimiz çekişmelerle dolu bir dönem başlamıştır. Bir taraftan III. Aleksandros'un üvey kardeşi Arrhidaeos'un adaylığı desteklenirken diğer taraftan da III. Aleksandros'un Roksana'dan henüz doğmamış olan çocuğunun beklenmesi yönünde bir görüş ayrılığı olmuştur. Sonunda Arrhidaeos'un III. Philippos olarak kral olması ve bir erkek çocuk doğurması koşuluyla Roksana'nın oğlunun yanında yönetimde yer alması, Perdikkas'ın ise bütün imparatorluğun vekil yöneticisi olup Meleagros'un da onun komutanı olması konusunda anlaşmaya varılmıştır. Ancak kısa bir süre sonra Perdikkas'ın Meleagros ve diğer süvari liderlerini öldürtüp kontrolün tamamını ele geçirmesiyle kendisini destekleyen süvari generallerini imparatorluğun çeşitli kısımlarının satrapları olarak atadığı bilinmektedir. Bu arada en üst yetkiyi alan Perdikkas, gerçekleştirilen *Babil Bölünmesi*'nde imparatorluk topraklarını III. Aleksandros'un ardılları ve generalleri arasında paylaşmıştır. Bu paylaşımına göre Mısır'ı Ptolemaios'a, Phrygia, Lykia ve Pamphylia'yı Antigonos'a, Avrupa'da Trakya ve Pontos denizine yakın bölgeleri Lysimakhos'a, Makedonya ve civarı Antipatros'a, Karia'yı Asandros'a vermiştir. Bu arada Perdikkas Asya'da kalan satraplıkları rahatsız etmemeye, onların bu aynı yöneticiler altında kalmalarına izin

vermeye karar vermiştir.¹ Çalışmalar *Diadokhoi* çatışması üzerinde Antigonos, Ptolemaios, Seleukos, Lysimakhos ve Kassandros gibi önemli komutanlara daha çok değinirken, onların asları ve askeri yardımcılarını genellikle göz ardı edilmiştir. Bu doğrultuda erken Hellenistik dönemde Karia’da ortaya çıkan hanedanların kendileri için bölgesel güç oluşturmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu hanedanların askeri yeteneklerinin yanı sıra kimi zaman büyük Hellenistik krallarla kurdukları iyi ilişkiler sayesinde bölge üzerinde etkili oldukları da bilinmektedir.

Perdikkas’ı desteklemiş olan Asandros’un² MÖ 323 yılında satrap olarak Karia bölgesini almasıyla yeni bir dönem başlamıştır. Ancak Perdikkas öldürüldükten sonra Ptolemaios ve Antipatros arasında MÖ 321 yılında yapılan *Triparadeisos* anlaşmasında, *Babil Bölünmesi*’nin üzerinde değişiklik yapılarak satrapların toprak paylaşımları yeniden gerçekleştirilmiş olup Karia’ya Asandros atanmıştır.³ Böylelikle Asandros’un satraplığı, Antipatros tarafından da teyit edilmiştir. Konferansın önemli kararları Antipatros’un tam yetkilerle naipliğe atanması ve Antigonos’un Asya’nın valisi olacak bir konuma yükselmesi idi. Bu arada Antipatros, kraliyet ordusunun generali olarak Antigonos’u atayarak kendi oğlu Kassandros’u ise süvari başkomutanı olarak Antigonos’a bağlamıştır. Böyle yaparak onun kendi hırslarının peşinden koşmasını engellemek istemiştir.⁴ Generallerin birbirleri arasındaki savaşı bitirme amacıyla Antigonos, Asya generali olarak atanmıştır.⁵

Edebi belgelerin konu ettiği Asandros’un satrap olduğuna ilişkin kanıtlar epigrafik malzemede de aranmaktadır. Bu bağlamda Karia bölgesindeki Lagina’da bulunan iki yazıtta Asandros’un satrap olduğu bilgisine ulaşılabilmektedir. Bu iki yazıt Lagina’da Koranza kentinin kararnamelerini kaydetmektedir. “*Kral Philippos’un yönetiminin birinci yılında, Asandros satrap iken, Koarendalılar tarafından Lagina’daki kutsal alanda Hekatommnos oğlu Maussollos’a ve Koarendalılar’a bahşedilen vergiden muafiyet hakkının tüm çiftliklerin ve diğer mülklerin Osarteumos*

¹ Diod. XVIII.3.1-2.; Phot. *Bib.* 82.

² Iust. XIII.4.; Curt. X.10.2. Yalnız Iustinus ve Curtius, Asandros yerine muhtemelen yanlışlıkla Kassandros ismini vermektedir. Bununla birlikte Asandros, Ptolemaios ile birlikte MÖ 333 yılında III. Aleksandros için Halikarnassos’u ele geçiren generallerden biriydi. Arr. *Anab.* II.5.7. Dolayısıyla bölgeyi iyi biliyor olmalıydı. Asandros ayrıca Antigonos’un rakibi Ptolemaios’un müttefikiydi. Lars Karlsson, “Thoughts about fortifications in Caria from Maussollos to Demetrios Poliorketes”, *Revue des Etudes Anciennes* 96/1-2, (1994): 149.

³ Diod. XVIII.39.5-6.

⁴ Diod. XVIII.39.7.

⁵ Diod. XVIII.40.1.

oğlu Manei 'ye ve torunlarına verilmesine karar verildi." Lagina'daki diğer yazıtta şu ifadeler geçmektedir: "*Philippos'un yönetiminin altıncı yılında Dios ayında Asandros satrap iken, Arrissis oğlu Hyssollos ve Malosoos oğlu Obrakas arkhonken Koranzalılar kutsal haberciler ile birlikte toplanan mecliste Poseidippos oğlu Konon, Koranza kentine iyi niyetli ve iyi erdemli olduğu için ona ve torunlarına yurttaşlık ve mülkiyet hakkı vermeye karar verdi.*"⁶ Ayrıca Amyzon'da bulunan bir diğer yazıt III. Philippos'un dördüncü yılında Asandros'un satrap olduğunu ve Pers Bagadates ve oğluna tanıdığı bazı imtiyazlardan bahsetmektedir. "*Philippos'un yönetiminin dördüncü yılında, Asandros satrap iken Marsellios ayında Artimes oğlu Paos Amyzon'da önderken, Hyssollos oğlu Panamyas, Kotobalos oğlu Hyrgas, Aristodamos oğlu Timagoras arkhonken, Panamyas oğlu Paos dağ koruyucusu iken, Hekatomnos oğlu Hyssollos tanrının veznedarı iken, Menandros idareci iken toplanan mecliste Amyzonlular karar verdi. Asandros'un kararı; Bagadates'in Artemis'in tapınak koruyucusu olduğuna, tapınak için hevesli olduğu için Bagadates'e ve onun oğlu Ariaramnes'e vatandaşlık ve bütün vergilerden muafiyet hakkı ve ön sıralarda oturma ayrıcalığı vermeye karar verdi.*"⁷ Burada iki Perse vatandaşlık verme Asandros'un önerisi üzerine alınmıştır. Amyzon şehrinin daha sonraki kararnamelerinde öneriler *prytanisler* veya *arkhonlar* tarafından verilmiştir.

⁶ Syll2 160; Syll3 311; IStratonikeia 501. [έτο]υς πρώτου Φιλίππου | βασιλεύοντος, Ἀσάνδρου σατραπεύοντος· | ἔδοξεν Κοαρενδεῦσιν· τὴν ἀτέλειαν ἦν ἔδωκεν | Μαύσσωλλος Ἐκατόμνω | καὶ Κοαρενδεῖς [...]ἰδί Ὀσ[αρ]τηύμου Μ[ά]νηι καὶ το[ῖ]ς | [ἐ]γγόνοις τῶν γεωργίω[ν] | [πά]ν[τ]ων καὶ τῶν ἄλλων | [ὑ]παρχ[όν]των αὐτῶι πάν[τ]ων ἀναγράψαι ἐν τῶι | [ἱερῶι ἐν Λ]αγίν[οις] —

SEG 26, 1228; IStratonikeia 503; M.Ç. Şahin, "Lagina'dan (Koranza) iki Yazıt", *Anadolu* 17, (1973): 187-189, no.1. ἔκτου ἔτους Φιλίππου βασιλεύο[ν]τος, | μηνὸς Δίου, Ἀσάνδρου σατραπεύοντος, | ἐπὶ ἀρχόντων Ὑσσώλλου Ἀρρῖσσιος | καὶ Οβροκα Μαλοσώου, ἔδοξε Κοαραν[ζ]εῦσιν, ἐκκλησίας κυρίας γενομένης σὺν τοῖς ἱεροκίρυσιν· ἐπειδὴ | Κόνων Ποσειδίππου καλὸς κάγαθὸς καὶ εὖνους γεγένηται εἰς τ[ὴν] | πόλιν τὴν Κοαρανζέων, δεδῶσθαι | αὐτῶι καὶ ἐγγόνοις πολιτείαν | καὶ ἐγκτ[η]σιν γῆς] τ.νι.τ[—] | ἱερῶ[—]

⁷ SEG 35, 1080; Jeanne et Louis Robert, *Fouilles d'Amyzon en Carie. Tome I: Exploration, histoire, monnaies et inscriptions* (Paris: De Boccard, 1983), 97, no 2. ἔτους τετάρτου Φιλίππου βασιλεύοντος, Ἀσάνδρου ἐξαιθαρευόντος, μηνὸς Μαρσηλλίου, | Παου Ἀρτιμεω προστατεύοντος ἐν Ἀμυζόνιοις, | ἐπὶ ἀρχόντων Παναμω Ὑσσώλλου, Ὑργα Κοτοβαλω, | Τιμαγόρα Ἀριστοδάμου, ὀροφυλάκου ὄντος Παου Π[α]ναμω, ταμειύοντος τῆς θεοῦ Ὑσσώλλου Ἐκατ[ο]μνω, συνεπιμεληθέντος Μενάνδρου· ἔδοξε[ν] | Ἀμυζονεῦσιν, ἐκκλησίας κυρίας γενομένης· | Ἀσάνδρου γνώμη· εἶναι Βαγαδάτην νεοκόρον τῆ[ς] | Ἀρτέμιδος πυθόχρηστον αὐτῶι γενόμενον· ἐ[π]ει[δ]ὴ πρόθυμὸς ἐστὶ περὶ τὸ ἱερόν, δεδῶσθαι Βαγαδ[ά]τηι | καὶ τῶι υἱῶι αὐτοῦ Ἀριαράμηι πολιτείαν καὶ ἀ[τέλειαν] | [π]άντων καὶ προεδρίαν· μετέχειν δ' αὐτο[ῦ]ς —

Burada ise Asandros'un resmi sorumlu olarak duruma müdahale ettiği görülmektedir.⁸

Bununla birlikte Stratonikeia'da bulunan fragman halindeki diğer yazıta dayanarak aynı şekilde III. Philippos'un yönetiminin altıncı yılında Asandros'un satrap olduğu ve Hierokomalıların ona Mylasa'da iken büyükelçi yolladığı ifadeleri yer almaktadır. “*Philippos'un yönetiminin altıncı yılında, Gorpaios ayında Mylasa'da Asandros satrap iken Hierokomalıların ve Mylasalıların dağlık alan üzerinde Asandros'a saldırısından sonra hala orada beş...*”⁹ Satrap Asandros'un adı Karia topluluklarının MÖ 323-318 yılları arasında aldıkları birçok kararın başlıklarında kral Philippos'tan sonra geçmektedir. Pidasa yazıtı da Asandros'un muhtemel satraplığının başkenti olan Mylasa'daki varlığının başlangıcından itibaren Orta ve Batı Karia topluluklarına dayatıldığını teyit etmektedir.¹⁰ Bu durumda epigrafik kaynaklar göz önüne alındığında Asandros'un Karia satrapı olarak Orta Karia'nın kontrolünü Lagina ve Koranza/Stratonikeia civarında, Batı Karia'nın kontrolünü Mylasa ve Amyzon civarlarında en azından MÖ 318 yılına kadar elinde tuttuğu açıkça kanıtlanmıştır.

Diğer taraftan edebi kaynaklara dönecek olursak MÖ 318 yılında Antigonos, Küçük Asya'yı geçerek mevcut satrapları ortadan kaldırmayı ve askeri pozisyonları arkadaşları lehine yeniden düzenlemeyi taahhüt etmiştir.¹¹ Bu noktada Antigonos'un politikası satrap Asandros'un Karia'daki varlığına son vermek olmuştur. Bununla birlikte MÖ 317 yılına gelindiğinde Küçük Asya'da gücünü artıran Asandros, Antigonos'a karşı Ptolemaios ve Makedon yöneticisi Kassandros tarafından oluşturulan bir konfederasyonun üyesiydi. Diodoros, Ptolemaios'un güçlü ve kendisine tabi çok sayıda kenti olan Karia satrapı Asandros'u da ittifakına dâhil ettiğinden bahsetmektedir.¹² Aslında Asandros'un Ptolemaios'a katılmadaki motivasyonu sorgulamaya açık olup Antigonos'un Hellenler için özgürlük kararnamesinden rahatsız olmuş gibi görünmektedir. Bu karar muhtemelen

⁸ Raymond Descat, “La Carriere D'Eupolemos, Stratege Makedonien en Asie Mineure”, *Revue des Etudes Anciennes* 100/1-2, (1998): 183.

⁹ SEG 33, 872; Robert, *Fouilles d'Amyzon en Carie. Tome I: Exploration, histoire, monnaies et inscriptions*, 99-100. [ἐκ]του ἔτους βασιλεύ[οντος Φιλίππου.] | [Ασ]άνδρου σατραπεύ[οντος, c.2.μηνός] | [Γο]ρπιαίου, ἐμ Μυλάσο[ις ἐπελθόντων] | [τ]ῶν Ἱεροκωμιτῶν καὶ τ[ῶν Μυλασέων] | [ἐ]π' Ἀσανδρον ὑπὲρ τῆ[ς ὀρεινῆς χώρας,] | [ἔ]τι δὲ τοῦς τε πεντ[—] | [—].... c.13..... [—]

¹⁰ Abuzer Kızıl et al., “Pidasa et Asandros: Une Nouvelle Inscription (321/0)”, *Revue des Etudes Anciennes* 117/2, (2015): 393-394.

¹¹ Diod. XVIII.50.5.

¹² Diod. XIX.62.2.

Asandros'un Karia şehirleri üzerindeki kontrolünü gevşetmesine etki edecek olup hanedanın hırsını da baltalayacaktı.¹³ MÖ 315 yılında Asandros, Karia üzerinde tam yetkiye sahip olmayıp ancak Karia'nın bir kısmı üzerindeki şehirler üzerinde yetkiye sahipti. Diodoros'un Hellenistik kralların Karia şehirleriyle ittifakından bahsetmesi MÖ 314 yılındaki savaşın başlangıcında Asandros'un artık Hellen şehirlerini doğrudan kontrol etmediği anlamına gelmektedir. Durum birkaç yıl önceye dayanmakta olup Hellen şehirlerinin özerkliği fikri Antigonos tarafından zaten açıkça ifade edilmiştir. Bu nedenle Diodoros, Karia'da biri Asandros'un diğeri de Karia şehirleriyle ilgili ikili güç olduğu sonucunu varmamızı sağlamaktadır.¹⁴

MÖ 314 yılında Antigonos'un Kassandros'a karşı bir propaganda savaşı başlatmasıyla Kassandros, Hellas anakarasındaki operasyonları komuta edip alt rütbeli subayları ise Karia'daki birliklerin komutanlığını almıştır. Bununla birlikte Kassandros, Makedonya'ya ulaşmış Ptolemaios ve Seleukos'la ittifak yapmış olan Karia'daki bütün kentlere karşı savaşın devam ettiğinin haberini aldığı Karia'ya bir ordu göndermiştir, çünkü Kassandros hem müttefiklerine yardım etmek istemiş hem de Antigonos'un dikkatini dağıtıp onun Avrupa'ya geçmeye zaman bulamamasını amaçlamıştır. Böylelikle Asandros ve Prepelaos, Kassandros tarafından Karia'ya gönderilen seferin komutasını üstlenip Antigonos'un generali Polemaios'un ordusunu kışlaması için böldüğü haberini aldıklarında ise Eupolemos'u da Karia'da Kaprima yakınında düşmana tuzak kurması için 8000 piyade ve 200 atlıyla göndermiştir. Ancak bu sırada bazı asker kaçaklarından düşmanın planını duyan Polemaios beklenmedik bir baskın gerçekleştirerek Eupolemos'u sağ olarak yakalayıp askerlerini teslim olmaya zorlamıştır.¹⁵ Bu sırada Antigonos'un büyük bir ordu ile Phrygia'daki varlığı belki de Asandros'u direnmenin faydasız olabileceği konusunda ikna etmiştir. Bu durum Antigonos'la antlaşma yapmak için bir sebep olmuştur.¹⁶

Böylelikle MÖ 313 yılında "*Karia yöneticisi Asandros, savaş baskısı altında Antigonos'a karşı yürüttüğü savaşta zor duruma düşerek Antigonos ile anlaşmaya varmıştır. Yapılan antlaşma ile ordusunun tamamını teslim etmeyi, Hellen şehirlerini bırakıp onları özerkliğine kavuşturmayı ve Antigonos'un sadık bir dostu olarak daha önce sahip olduğu satraplığı hibe*

¹³ Pat Wheatley, "The Chronology of the Third Diadoch War, 315-311 B.C.", *Phoenix* 52/3-4, (1998): 270-1.

¹⁴ Raymond Descat, "La Carriere D'Eupolemos, Stratege Makedonien en Asie Mineure", *Revue des Etudes Anciennes* 100/1-2, (1998): 182.

¹⁵ Diod. XIX.68.2-7.

¹⁶ Richard A. Billows, *Antigonos the One-eyed and the Creation of the Hellenistic State* (London: University of California Press) 1990: 120.

olarak elinde tutmayı kabul etmiştir. Bu şartların yerine getirilmesi karşılığında ise erkek kardeşi Agathon'u rehin olarak bırakmayı kabul edip antlaşmadan birkaç gün sonra pişmanlık duyan Asandros, gizlice kardeşini gözaltından çıkarmış ve Ptolemaios ve Seleukos'a elçiler göndererek mümkün olan en kısa zamanda kendisine yardım göndermeleri için yalvarmıştır.¹⁷ Ancak Asandros'un bu hareketine kızan Antigonos ise Dokimos komutasında bir ordu ve Medios komutasında bir filo göndererek duruma tepki göstermiştir. Antigonos'un kuşatıp Tralleis'i aldığı daha sonra da Kaunos'a ilerleyip donanmayı çağırıp kalesi dışında o şehri de ele geçirdiği görülmektedir. Yeterli kuvvetle Iasos'a gönderilen Polemaios, o şehri de Antigonos'u desteklemeye zorlamıştır. Bu yöntemlerle Karia'daki bu kentler Antigonos'a tabi olmuştur.¹⁸ Dolayısıyla Diodoros, Asandros'un Karia'nın kontrolünü elinde tuttuğunu belirtmektedir. Antigonosların Karia'yı fethetmek için geldikleri MÖ 313 yılı itibariyle Asandros'u kuzeydeki Tralleis'ten güney kıyıdaki Kaunos'a kadar ittiğini düşünmüştür. Bundan böyle edebi metinlerde Asandros tarih sahnesinden çıkmaktadır. Antigonos'un MÖ 312 yılının başlarında Karia'yı ele geçirmesi, Küçük Asya eyaletlerinin hâkimiyetini elde etmesinin yolunu açmıştır. Bununla birlikte Asandros'un ardından Karia'da hanedan olarak Eupolemos'un ve Pleistarkhos'un faaliyetlerinin göze çarptığı görülmektedir.

Diodoros'ta Eupolemos ilk başta kim olduğundan ve unvanının ne olduğundan bahsedilmeden sunulmuştur. Ancak Eupolemos'un yenilgisi ve sağ olarak ele geçirilmesinden sonra Diodoros şöyle anlatmaktadır: “*Bu, Kassandros tarafından Küçük Asya'ya gönderilen generallerin başına gelenlerdi.*” Dolayısıyla Diodoros, Eupolemos'un Kassandros tarafından Asya'ya gönderilmiş subaylardan biri olduğunu söylemektedir. Kassandros'un seferinin felakete sonuçlanmasından sonra Kassandros, Antigonos'tan gelebilecek tehlike nedeniyle Makedonya'ya dönmüş, bu arada MÖ 312 yılının sonlarında Khalkis'in komutasını kardeşi Pleistarkhos'a bırakıp Hellas'ın generali olarak Eupolemos'u atamıştır.¹⁹ Buradan aslında Kassandros'un, Karia'da almış olduğu yenilgiye rağmen Eupolemos'a kardeşi Pleistarkhos'a göre önemli bir görev vermiş ve onun kabiliyetlerine karşı güvenini kaybetmediğini göstermiştir. Bu tarihten itibaren hem Eupolemos'un hem de Pleistarkhos'un Hellas merkezli faaliyetlerde Kassandros'un ordularında önemli görevler üstlendikleri bilinmektedir. Ancak Asandros ve Pleistarkhos'tan farklı olarak Eupolemos'un yönetimiyle ilgili bilgi veren yazıtlar kesin bir tarih

---

¹⁷ Diod. XIX.75.1-2.

¹⁸ Diod. XIX.75.3-6.

¹⁹ Diod. XIX.77.6.

vermemektedir. Yazılı belgelerde Eupolemos ile ilgili yönetsel bir karar, bir antlaşma ve bir onurlandırma yazıtı bulunmaktadır.²⁰

Bu bağlamda Eupolemos'un Karia'daki varlığı ile ilgili kanıtlardan ilki Iasos kentinin Eupolemos'u iyilikleri için onurlandırdığı yazıt²¹ onun ataları ve etnik kökeni hakkında bilgi vermekte olup Makedon olduğunu kanıtlamaktadır. “*Hegyllos oğlu Poseidonios çelenk taşıyıcısı iken, Elephebolionos ayının altısında, Hekataios oğlu Drakontides epistates olduğunda, Iatrokles oğlu Dionysodoros yazıcı idi. Iatrokles oğlu Asklepiades önerdi, halk ve meclis karar verdi. Makedon Potalos oğlu Eupolemos, Iasos kenti için erdemli bir insan olduğu ve yurttaşların hepsiyle ilgilenmeye hevesli olduğu için halk üzerinde onun hem Iasosluların konuğu ve velinimetini olmasına hem de ona yurttaşlık hakkı verilmesine karar verdi.*” Yazıt Eupolemos'un Iasos kentine ve vatandaşlarına yardım ettiğinden bahsedip Iasos'un tebaası olduğu konusunda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte Iasos kentinden bir diğer kararnamenin²² Iasos şehrinin ve topraklarının güvenliğini sağlayan bir komutanı onurlandırdığı bilinmektedir.²³

Theangela'daki bir yazıt²⁴ ise Eupolemos ile Theangela arasında bir antlaşma metninin büyük bir bölümünü içerdiği için daha çok bilgi içermektedir. Kölelerin Eupolemos'un sınırından kaçtıkları, askerlerin birliklerinden ayırdıkları, müttefiklerin ve paralı askerlerin ona karşı ayaklandıkları göz önüne alındığında nasıl bir yönetim sergilediği konusunda bilgi vermektedir. Eupolemos'un Theangela ile yaptığı anlaşmanın ayrıntılı şartları paralı askerler ile ilgili olanlar hariç kaybolmuştur. Kovanlarla ilgili vergi maddesi diğer birçok Küçük Asya yazıtından da bilinmektedir. Theangela çevresindeki bölgenin bal üretimiyle ünlü olduğu bilindiğinden Eupolemos'un arı kovanlarına vergi koyması

²⁰ Richard A. Billows, “Anatolian Dynasts: The Case of the Macedonian Eupolemos in Karia”, *Classical Antiquity* VIII/2 (1989): 193-5.

²¹ *CIG* II 2675b; Wolfgang Blümel, *Die Inschriften von Iasos*, Teil I, (Bonn: 1985), 47, no.32. ἐπὶ στεφανηφόρου Ποσειδωνίου τοῦ Ἡγύλλου, μηνὸς Ἰελαφβολιῶνος ἕκτη ἰσταμένου, Δρακοντίδης Ἑκαταίου | ἐπεστάτει, Διονυσόδωρος Ἰατροκλέους ἐγραμμάτευεν | ἔδοξεν τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμῳ, Ἀσκληπιάδης Ἰατροκλέους | εἶπεν· ἐπειδὴ Εὐπόλεμος Πωτάλου Μακεδῶν ἀνὴρ ἀγαθός | [ἐ]στὶν περὶ τὴν πόλιν τὴν Ἰασέων καὶ πολλοῖς τῶν πολιτῶν | [προ]θύμως χρείας παρέσχηται, ἐπινησθαι [α]ὐτὸν ὑπὸ τ[οῦ] | [δή]μου, καὶ εἶναι Εὐπόλεμον [π]ρόξεν[ο]ν [καὶ εὐερ]γέτην τῆς | [πό]λεως τῆς Ἰασέω[ν, δεδόσθαι δὲ αὐτῶι καὶ πολι]τεῖαν [—]

²² *CIG* 2676; Blümel, *Die Inschriften von Iasos*, Teil I, 47-48, no 33.

²³ Louis Robert, “Sur des Inscriptions de Theangela”, *L'Antiquité Classique* 4/1, (1935): 167.

²⁴ Louis Robert, *Collection Froehner, I: Inscriptions Grecques*, (Paris: 1936), 69-70, no.52; M. Michel Austin, *The Hellenistic World from Alexander to the Roman Conquest: A Selection of Ancient Sources in Translation*, (Cambridge: 2006), no.33.

alışılmadık veya sert bir uygulama değildir. Bu bize Eupolemos'un sınırları içerisinde oldukça kapsamlı bir vergi sisteminin varlığını göstermektedir. Bu çıkarıma varılacak başka bir konu ise Eupolemos'un topraklarından ayrılmaya karar veren paralı askerlerin kendi eşyalarını onun topraklarından ihraç ederken vergiden muaf tutulmasıdır. Bunun anlamı bu tarz muafiyetler sunmanın onun genel politikası olmadığı ama sınırlarından geçen mallar için gümrük vergilerinin ödenmesi konusunda ısrarcı davrandığıdır.²⁵ Theangela yazıtında bağımsız olarak kendisiyle sözleşme yapan bir kente antlaşma yemini ettirebildiğini ve Karia'nın belli bir bölgesinin kontrolünün altında olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte Labraunda'daki yazıt²⁶ ise Eupolemos'un Koslu Dion'a ve torunlarını ödüllendirdiği *ateleia* (vergi imtiyazı) ile ilgilidir. Yazıt, Eupolemos'un Koranza'da ordugâh kurduğunu ve Koslu tüccar Dion'un oğlu Diokles'in babası Dion'a verilen vergiden muafiyet hakkının kendisine yeniden verilmesi için Eupolemos'a başvurduğu görülmektedir. Dolayısıyla Eupolemos'un bu kararı uygulamak için yeterli siyasi güce sahip olduğu söylenebilir. Son olarak Karia'da kendi adına bastırdığı sikkeler ise Karia'da bağımsız bir hanedan olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Ne kadar süredir hanedan olduğuna ilişkin net bilgi olmasa da madeni paraların bolluğundan Karia'da gücünü muhtemelen oldukça uzun süre devam ettirebilmiştir. Bastırdığı bronz sikkeleri yaygın olarak dağıttığı anlaşılmıştır.²⁷

Buradan yola çıkarak aslında Asandros ve Eupolemos'un güçlerine bakarak ast-üst ilişkisi içinde oldukları sonucu çıkmaktadır. Ancak yukarıda bahsettiğimiz gibi her ikisinin de Antigonos'a karşı müttefik olduklarını söyleyebiliriz. Bir taraftan Eupolemos'un Asandros'un astı olduğu düşüncesi hâkimken diğer taraftan da Eupolemos'u Asandros'un emri altında bir lider olarak tanımlandığı görülmektedir. Fakat bu görüşle ilgili sorun Eupolemos'un parayı üstü olan Asandros'tan farklı olarak kendi adına bastırmasıdır.²⁸ Eupolemos ile ilgili yazıtlar tam bir kesinliğe varmamıza izin vermese de Eupolemos, Karia'da geçirdiği birkaç yıl

²⁵ Richard A. Billows, "Anatolian Dynasts: The Case of the Macedonian Eupolemos in Karia", 197-198.

²⁶ Jonas Crampa, *Labraunda: Swedish Excavations and Researches III, part II: The Greek Inscriptions 13-133* (Stockholm: 1972), 42-47, n.42; Simon Hornblower, *Mausolus* (Oxford: Clarendon Press, 1982), 366, M8; Murat Aydaş, *MÖ 7. yüzyıldan 1. yüzyıla Karya ile Rhodos devleti arasındaki ilişkiler* (Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2010), 77-78.

²⁷ Louis Robert, "Sur des Inscriptions de Theangela", 169.

²⁸ Richard A. Billows, "Anatolian Dynasts: The Case of the Macedonian Eupolemos in Karia", 185.

boyunca Kassandros ve Ptolemaios ile ittifak halindeki şehirlerde önemli sorumluluklar üstlenen bir subay olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte Eupolemos'un ne zaman iktidara geldiğiyle ilgili kanıtlar onun yönetiminde olduğu zamanın MÖ III. yüzyıl başları olarak göstermektedir. Bu yıllardaki gelişmelere bakacak olursak MÖ 311 yılında Kassandros, Ptolemaios ve Lysimakhos Antigonos'la anlaşma yapmıştır. Buna göre taraflar Kassandros'un Rokšana'nın oğlu Aleksandros reşit olana kadar Avrupa'nın generali olması, Lysimakhos'un Trakya'yı yönetmesi, Ptolemaios'un Mısır'ı ve ona komşu olan Libya ve Arabistan'daki şehirleri yönetmesi, Antigonos'un tüm Asya'yı yönetmesi ve Hellenlerin özerk olması konusunda anlaşmıştır. Ancak bu anlaşmaya uymayarak her biri makul bahaneler ileri sürerek kendi gücünü artırma arayışına girmiştir.²⁹ Dolayısıyla Ptolemaios, Antigonos'u Hellen şehirlerinin bazılarında garnizon bulundurmakla suçlayarak savaş hazırlıklarına başlamıştır. Antigonos'a karşı savaşta kendisiyle işbirliği yapmaları için Kassandros ve Lysimakhos tarafından kontrol edilen şehirlerin de yardımını almak istemiştir.³⁰ Bununla birlikte Karia'da MÖ 310-301 yılları arasında ortaya çıkan şu durumlar bölgenin tamamını ya da belli bir kısmını Eupolemos'un yönetmiş olduğunu göstermemektedir. MÖ 309'da Ptolemaios, Antigonos'un Küçük Asya'daki konumuna saldırmak için Karia sahillerine yönelerek Kaunos ve Myndos'u ele geçirip Iasos ile ittifak kurmuştur. Halikarnassos'u kuşatma girişimleri ise Antigonos'un oğlu Demetrios tarafından engellenmiştir.³¹ Aynı şekilde MÖ 305 yılında Demetrios'un Rhodos'a karşı üs olarak Karia'daki Loryma'yı kullandığı bilinmektedir.³² Dolayısıyla bölgede tüm bunlar yaşanırken Eupolemos'un olaylara müdahale etmesi gibi bir durumdan söz edilmemektedir. Bazı yazıtların bu dönemde Antigonos'un subaylarının birlikleriyle Karia'da konuşlandığı dikkate alındığında Antigonos'un Karia'nın özellikle kıyılarını kontrolü altında tuttuğunu kanıtlamaktadır.³³

Bununla birlikte yukarıda değindiğimiz gibi MÖ 312-304 yılları arasında Eupolemos'un ve Pleistarkhos'un, Kassandros'un subayı olarak Hellas'ta çeşitli görevlerde buldukları bilinmektedir. MÖ 302 yılı itibarıyla Kassandros, Hellenlerin gücünün artıp tüm savaşın Makedonya'ya yöneldiğini görünce Asya'ya elçiler göndererek Antigonos'tan kendisiyle

²⁹ Diod. XIX.105.1.

³⁰ Diod. XX.19.3-4.

³¹ Diod. XX.27.2-XX.37.1; Plut. *Dem.* VII.3.

³² Diod. XX.82.4.

³³ Richard A. Billows, "Anatolian Dynasts: The Case of the Macedonian Eupolemos in Karia", 187.

uzlaşmasını istemiştir. Ancak Antigonos anlaşma için Kassandros'un sahip olduğu her şeyi teslim etmesini talep ettiğinde Kassandros Lysimakhos, Ptolemaios ve Seleukos'u ortak savaş konusunda ikna etmiştir.³⁴ Bu planın ardından Lysimakhos, Prepelaos komutasında Kassandros kuvvetlerinin bir kısmıyla Küçük Asya'ya geçmiştir.³⁵ Ayrıca Kassandros kardeşi Pleistarkhos'u Asya'daki Lysimakhos'a göndermiştir.³⁶ Buradan yola çıkarak Asya'ya gönderilen birliklerin başında Prepelaos ve Pleistarkhos bulunurken Eupolemos'un da önceki askeri deneyimi, kişisel Karia bilgisi ve Kassandros'un ona olan güveni göz önüne alındığında aynı nedenlerle Karia'ya döndüğü düşünülebilir.

Antigonos ve oğlu Demetrios'un MÖ 301 yılında gerçekleşen Ipsos Savaşı'nda yenilmesiyle koalisyon güçleri Antigonosların krallığını kendi aralarında bölmüştür.³⁷ Ganimetlerin paylaşımı konusunda sorun yaşanmayıp Torosların kuzey ve batısında kalan Küçük Asya'yı Lysimakhos almıştır.³⁸ Kassandros, Makedonya ve Hellas topraklarını kontrol etmeyi sürdürse de kardeşi Pleistarkhos³⁹ özel bir hediye olarak Kilikya'yı almıştır.⁴⁰ Demetrios tarafından Kilikya'dan kovulan Pleistarkhos, kardeşi Kassandros aracılığıyla tazminat talep edebilmiştir. Karia ise bu zamanda Asya'yı kontrol eden Lysimakhos tarafından ona verilmiştir.⁴¹ Aynı şekilde Pleistarkhos'un daha sonra Karia'daki Latmos Herakleia'sının hanedanı olarak ortaya çıkmasının Lysimakhos'un şehri ona bağışladığı ileri sürülmüştür.⁴² Bu durum Lysimakhos ve Kassandros arasındaki iyi ilişkilere bağlanmıştır.⁴³ Kilikya'nın kaybıyla Pleistarkhos'un edebi anlatımları sona erse de Plutarkhos, Pleistarkhos'un kariyerini coğrafi olarak Kilikya ile sınırlasa da Pleistarkhos'un Küçük Asya'daki faaliyetlerini önemli ölçüde tamamlayabilecek edebi ve epigrafik kaynakların varlığı bilinmektedir.

---

³⁴ Diod. XX.106.1-5.

³⁵ Diod. XX.107.1-2.

³⁶ Diod. XX.112.1.

³⁷ Plut. *Dem.* XXX.1.

³⁸ R. Malcolm Errington, *Hellenistik Dünya Tarihi MÖ 323-30* (İstanbul: Homer Kitabevi, 2020), 68.

³⁹ Paus. I.15.1.

⁴⁰ Plut. *Dem.* XXXI.4.

⁴¹ R. Malcolm Errington, *A History of Macedonia* (Oxford: University of California Press, 1990), 284.

⁴² Helen S. Lund, *Lysimachus. A Study in Early Hellenistic Kingship* (London and New York: Routledge, 1992), 89.

⁴³ Oliver Hüllden, "Pleistarchos und die Befestigungsanlagen von Herakleia am Latmos", *Klio* 82/2, (2000): 390.

Ayrıca epigrafik kanıtlarla ilişkilendirilen Byzantionlu Stephanos⁴⁴ Karia'daki Latmos Herakleia'sının isminin Pleistarkheia olarak yeniden adlandırılmasından bahsetmektedir. Dolayısıyla Pleistarkhos, Latmos Herakleia'yı belli bir süre yönetip muhtemelen de yeniden yapılanma veya inşa faaliyetleriyle bağlantılı olarak kentin adını Pleistarkheia olarak değiştirmiştir. Bu bize Pleistarkhos'un Karia'da Pleistarkheia kentinin de dahil olduğu bir bölgeyi elinde tutmuş olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Pleistarkhos'un hükümdarlığının ilk yıllarında Kilikya'da görev yaptığı dikkate alındığında MÖ 298/7 yılından sonra Karia'da hüküm sürdüğü söylenebilir. Bu tarihten önce ise Karia'da kendisini bir hanedan temsil etmiş olmalıdır. Bu hanedan muhtemelen Eupolemos'tur. Eupolemos'un Karia hanedanının önemli konumu için seçilmesi açıkça onun askeri deneyimine, kişisel Karia bilgisine ve Kassandros'un ona olan kişisel güvenine dayanmaktadır.⁴⁵ Kassandros tarafından Lysimakhos'a yardım için Asya'ya gönderilen Pleistarkhos'a Eupolemos'un da eşlik ettiği düşünüldüğünde Ipsos savaşından sonra Karia'da ona tabi olmasıydı. Diğer taraftan Makedonya'daki Antipatridai gücünün MÖ 294 yılında çökmesiyle gücünü Kassandros'tan alan Pleistarkhos'un Karia'daki yönetimi de daha istikrarsız hale gelmiştir.⁴⁶ Böylece Eupolemos MÖ 294 yılı itibariyle MÖ 287 yılına kadar batı Karia'nın geniş bir kısmını bağımsız bir hanedan olarak elde tutmayı başarmıştır. MÖ 287 yılında Lysimakhos'un eline geçen Karia'nın kontrolü için Plutarkhos, Demetrios'un Lysimakhos'un elindeki Karia ve Lydia'yı almak için Asya'ya yelken açtığını söylemektedir.⁴⁷ Dolayısıyla MÖ 287 yılı itibariyle Karia'da Eupolemos'un egemenliği son bulmuş olup Lysimakhos'un egemenliği söz konudur.

Pleistarkhos'un faaliyetlerine edebi kaynaklardan Diodoros, Plutarkhos ve Byzantionlu Stephanos kısaca atıfta bulunsa da bu yazarlardan bilinenleri önemli epigrafik kanıtlarla desteklemek mümkündür. Karia'da hanedan rolüne vurgu yaparak Ross, Pleistarkhos'un yönetimindeki üçüncü yılında Doğu Karia'da Hyllarima kentinin Koranzalı Epainetos'u yaptığı hizmetlerden dolayı yurttaş ve yardımsever olmasına karar verdiğinden bahseden bir yazıt yayınlamıştır. “*İyi talihle. Pleistarkhos'un üçüncü yılında*

⁴⁴ Steph. Byz. Pleistarkheia. Πλειστάρχεια' πόλις Καρίας, ἥτις καὶ πρότερον καὶ ὕστερον Ἡράκλεια ὀνομάσθη. τὸ ἐθνικὸν Πλεισταρχείτης.

⁴⁵ Buraselis Kostas, *Das hellenistische Makedonien und die Agais: Forschungen zur Politik des Kassandros und der drei ersten Antigoniden (Antigonos Monophthalmos, Demetrios Poliorketes und Antigonos Gonatas) im Agaischen Meer und im Westkleinasien* (München, 1982), 19.

⁴⁶ A. Pearce Gregory, “A Makedonian δυναστής: Evidence for the Life and Career of Pleistarkhos Antipatrou”, *Zeitschrift für Alte Geschichte* 44/1, (1995), 24-5.

⁴⁷ Plut. *Dem.* XLVI.2.

*Dystros ayında Hyllarima kenti, toplanan mecliste karar verdi. Hermias'ın oğlu Diodoros arkhon iken Koranzalı Phaneo'nun oğlu Epainetos Hyllarima kenti için iyi ve övgüye değer bir adam olduğu için herkese ve tek tek her birine faydalı olarak hizmet ettiği için Hyllarimalılar onun yurttaş ve yardımsever olmasına karar verdi.*⁴⁸ Robert'in yayımladığı Mylasa yakınlarında Sinuri tapınağında bulunan yazıt ise Pleistarkhos'un yönetiminin yedinci yılında Samiades'in dürüst davranışları nedeniyle torunlarının da tüm haklara sahip olmasına karar verildiğini belirtmektedir. *“Pleistarkhos'un yedinci yılında Pormounos'un ortak akrabası olan herkes karar verdi. Theudotos oğlu Samiades ortak akrabalıği yüzünden herkese ve tek tek her birine dürüst iyi davrandığı için diğer akrabaları kendisinin Pormounos'un akrabası olduğuna hem kendisinin hem torunlarının hem de diğerlerinin sahip olduğu tüm şeylere sahip olmasına karar verdi.”*⁴⁹ Merkelbach ise Tralleis'te bulunan bir yazıtta Pleistarkhos'un rahip Korylas tarafından onurlandırılmasını kaydetmektedir. *“Antipatros'un oğlu Pleistarkhos'u Iasonos'un oğlu Korylas onurlandırdı.”*⁵⁰ Son olarak Mylasa yakınındaki Euromos kentinden yayınlanmamış yazıtın tam tarihi tespit edilememekle birlikte Pleistarkhos'un yönetimde bulunduğu bir yıldan bahsedilmiştir. Yazıtın içeriği Euromos halkı tarafından bir yabancıya bahşedilen bir imtiyazdır.⁵¹ Buradan yola çıkarak Sinuri, Euromos, Tralleis, Herakleia ve Hyllarima Pleistarkhos'un gücünün izlerini taşımaktadır. Sinuri tapınağı etkisi altındaki toprağın en güney kısmı olup doğuda Hyllarima ise en uzak noktasıdır. Kuzeyde Tralleis'teki varlığı gücünün Maiandros'un ötesine vardığını, Herakleia üzerindeki hâkimiyeti ise Pleistarkhos'un denize erişimi olduğunu göstermektedir.⁵²

⁴⁸ Paavo Ross, “Alte and neue Inschriftenfunde aus Zentralkarien”, *Ist.Mitt.* 25, (1975): 339. ἀγαθῆι τύχηι τρίτου ἔ[τους] | ἐπὶ Πλειστάρχου· μηνὸς [Δύσ]τρου. ἔδοξεν Ὑλλαριμέ[ων τῆι] | πόλει· ἐγκλησίας κυρίας γενομ[έ]νῃς· ἐπὶ Διοδώρου Ἑρμίου ἄρχοντος. | ἐπειδὴ Ἐπαίνετος Φανέω Κο[ρ]ανζεύς ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς γεγένηται εἰς τὴν πόλιν τὴν Ὑλλαριμέ[ων] κοινῆι τε καὶ ἰδία διατελεῖ χρήσιμος ὢν· εἶναι αὐτὸν εὐεργέτην | καὶ πολίτην.

⁴⁹ Louis Robert, *Le Sanctuaire de Sinuri pres de Mylasa I, Les Inscriptions grecques* (Paris, 1945), 55, no.44. ἐβδόμου ἔτους, ἐπὶ | Πλειστάρχου· ἔδοξε τῆι Πορμουνου συγγενεία κοινῆι | πᾶσι· ἐπειδὴ Σαμιάδης Θευδότου | καλὸς ἀγαθὸς γέγονεν εἰς τε τὴν | συγγένειαν κοινῆι καὶ ἰδία ἐκάστωι· | εἶναι αὐτὸν τῆς Πορμουνου συγγενείας καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ | μετέχειν αὐτὸν πάντων ὧν περ καὶ | οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

⁵⁰ Reinhold Merkelbach, “Ein Zeugnis aus Tralles über Pleistarchos”, *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 16, (1975): 163; ITralles 34. Πλειστάρχου Ἀντιπάτρου | Κορύλας Ἰάσονος ἱερεὺς ἀνέθηκε.

⁵¹ A. Pearce Gregory, “A Makedonian δυναστής: Evidence for the Life and Career of Pleistarchos Antipatrou”, 21.

⁵² Patrice Brun, “Les fortifications d’Hyllarima, Philon De Byzance et Pleistarchos”, *Revue de Etudes Anciennes* 96/1-2, (1994): 204.

Sonuç olarak, Karia bölgesinin siyasi ve askeri alanının bir parçası olan hanedanlar önemli görevler üstlenmiştir. Asandros'un satraplık dönemi *Diadokhoi* Savaşı döneminde çeşitli çıkar çatışmalarıyla geçmiştir. Asandros, Hellenistik kralların kendi aralarındaki çıkar çatışmalarına dâhil olup Antigonos'a karşı bir koalisyonda yer almıştır. Asandros'un Orta Karia'da Lagina ve Stratonikeia civarında, Batı Karia'da ise Mylasa ve Amyzon civarında yönetimini sürdürdüğü görülmektedir. Bölgenin Antigonos'un eline geçmesiyle Ipsos Savaşına kadar olan süreçte bölgede Antigonos'un varlığı söz konusudur. Bu arada bölgede Eupolemos'un da askeri faaliyetinin olduğu bilinmektedir. Edebi kaynaklarda Kassandros'un bir subayı olarak bilinen Eupolemos, Karia yazıtlarında ve madeni paralarda bir hanedan rolü üstlenmiştir. Diğer taraftan Eupolemos'un parayı Asandros'tan farklı olarak kendi adına bastırmış olması kendini bağımsız bir hanedan olarak gördüğünü göstermektedir. Karia'da bulunduğu dönemde Kassandros'un subayı olup Asandros'un da astı olduğu düşüncesi hâkimdir. Dolayısıyla Küçük Asya'da hem Pleistarkhos hem de Eupolemos'a Kassandros'un verdiği destek önemli olup Eupolemos'un Karia'daki başarısızlığına rağmen ona olan güvenini sürdürdüğü bilinmektedir. Daha sonra bir süre tarih sahnesinden kaybolurken Karia'da bir sonraki görülüşüne kadar Pleistarkhos ile birlikte Asya'ya geçtiği varsayılmaktadır. Bununla birlikte Eupolemos ve Pleistarkhos'u birbirleriyle ilişkilendirmek zor değildir. İkisinin de Kassandros'un hizmetinde çalışmış olduklarını görebiliriz. Pleistarkhos'un yönetimi hakkında bir şey bilinmese de Herakleia kentinin adını Pleistarkheia olarak değiştirdiği bilinmektedir. Pleistarkhos'un Karia'yı en az yedi yıl yönettiği, Herakleia merkez olmak üzere Hyllarima'ya kadar Karia'nın iç kısımlarını ve buna ek olarak Mylasa'yı da kontrol altında tuttuğu söylenebilir. Pleistarkhos'un kardeşi Kassandros tarafından Asya seferine çıkması için seçilmesiyle Eupolemos'un yerini aldığı açıktır. Pleistarkhos, Küçük Asya'da bir hanedan olarak kısa süreli hâkimiyet kursa da Karia'da kalıcı üs kurmakta başarısız olmuştur. Ancak bu noktada kardeşi Kassandros'un müttefiki Lysimakhos'un iyi niyet göstermesi önemli olmuştur. Ipsos Savaşı sonrası Lysimakhos'un liderliğindeki Küçük Asya hâkimiyetiyle Kilikya ve Karia'da faaliyet gösteren Pleistarkhos'un Kilikya'nın elinden çıkmasına kadarki süreçte Eupolemos'un Karia'da kısa süreli varlığı söz konusudur. Bir süre Pleistarkhos'un astı olarak görev yapıp sonrasında ise Eupolemos, Pleistarkhos'un halefi olarak bağımsız bir hanedan olmuştur. Eupolemos, Mylasa merkez olmak üzere Labraunda, Lagina ile Koranza ve Pisye gibi kentlerde hüküm sürmüştür.

KAYNAKÇA

- Aydaş, Murat. *MÖ 7. Yüzyıldan 1. Yüzyıla kadar Karya ile Rodos Devleti Arasındaki İlişkiler*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2010.
- Austin, M. Michel. *The Hellenistic World from Alexander to the Roman Conquest: A Selection of Ancient Sources in Translation*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2006.
- Billows, A. Richard. "Anatolian Dynasts: The Case of the Macedonian Eupolemos in Karia", *Classical Antiquity* VIII/2 (1989): 173-206.
- Billows, A. Richard. *Antigonos the One-Eyed and the Creation of the Hellenistic State*. London: University of California Press, 1990.
- Blümel, Wolfgang. *Die Inschriften von Iasos. Teil-I*. Bonn, 1985.
- Brun, Patrice. "Les fortifications d'Hyllarima, Philon De Byzance et Pleistarchos", *Revue des Etudes Anciennes* 96/1-2 (1994): 193-204.
- Buraselis, Kostas. *Das hellenistische Makedonien und die Agais: Forschungen zur Politik des Kassandros und der drei ersten Antigoniden (Antigonos Monophthalmos, Demetrios Poliorketes und Antigonos Gonatas) im Agaischen Meer und im Westkleinasien*. München, 1982.
- Crapa, Jonas. *Labraunda: Swedish Excavations and Researches III, part II: The Greek Inscriptions 13-133*. Stockholm, 1972.
- Descat, Raymond. "La Carriere D'Eupolemos, Stratege Makedonien en Asie Mineure", *Revue des Etudes Anciennes* 100/1-2 (1998): 167-186.
- Errington, R.Malcolm. *A History of Macedonia*. Oxford: University of California Press, 1990.
- Errington, R.Malcolm. *Hellenistik Dünya Tarihi MÖ 323-30*, (Çev. Gülşah Günata), İstanbul: Homer Kitabevi, 2020.
- Gregory, A. Pearce. "A Macedonian δυνάστης: Evidence for the Life and Career of Pleistarchos Antipatrou", *Zeitschrift für Alte Geschichte* XLIV/1 (1995): 11-28.
- Hornblower, Simon. *Mausolus*. Oxford: Clarendon Press, 1982.
- Hüllden, Oliver. "Pleistarchos und die Befestigungsanlagen von Herakleia am Latmos", *Klio* 82/2 (2000): 382-408.
- Karlsson, Lars. "Thoughts about Fortifications in Caria from Maussollos to Demetrios Poliorketes", *Revue des Etudes Anciennes* 96/1-2 (1994): 141-153.
- Kızıl, Abuzer - Brun, Patrice - Capdetrey, Laurent - Descat, Raymond - Fröhlich, Pierre ve Konuk, Koray. "Pidasa et Asandros: Une Nouvelle Inscription (321/0)", *Revue des Etudes Anciennes* 117/2 (2015): 371-409.
- Lund, Helen. S. *Lysimachus. A Study in Early Hellenistic Kingship*. London; New York: Routledge, 1992.

- Merkelbach, Reinhold. "Ein Zeugnis aus Tralles über Pleistarchos", *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 16 (1975): 163.
- Robert, Jeanne et Louis. *Fouilles d'Amyzon en Carie. Tome I: Exploration, Historie, Monnaies et Inscriptions*. Paris: De Boccard, 1983.
- Robert, Louis. "Sur des Inscriptions de Theangela", *L'Antiquite Classique* 4/1 (1935): 157-173.
- Robert, Louis. *Collection Froehner I. Inscriptions Grecques*. Paris: Editions des Bibliotheques Nationales, 1936.
- Robert, Louis. *Le Sanctuaire de Sinuri pres de Mylasa I, Les Inscriptions Grecques*. Paris, 1945.
- Roos, Paavo. "Alte und neue Inschriftenfunde aus Zentralkarien", *Ist. Mitt.* 25 (1975): 335-341.
- Şahin, M. Çetin. "Lagina'dan (Koranza) iki Yazıt", *Anatolia* 17 (1973): 187-195.
- Wheatley, Pat. "The Chronology of the Third Diadoch War, 315-311 B.C." *Phoenix* 52/3-4 (1998): 257-281.

KISALTMALAR

- Arr. *Anab.* Arrianus, *Anabasis = Arrian*. II. (Çev. P. A. Brunt), Cambridge, MA: Harward University Press, 1983. (The Loeb Classical Library)
- Diod. Diodoros Sicilus, *Bibliothèque Historike = Diodoros of Sicily*. (Çev. C. H. Oldfather), vols. I-VI; C. H. Sherman, vol. VII; C. B. Welles, vol. VIII; R. M. Geer, vols. IX-X; F.R. Walton, vols. XI-XII. Cambridge, Mass.-London 1933-2004 (7). (The Loeb Classical Library).
- CIG *Corpus Inscriptionum Graecarum*
- Curt. Quintus Curtius Rufus, *Historiarum Alexandri Magni Macedonis = Quintus Curtius Rufus*. (Çev. J. C. Rolfe). Cambridge, Mass.-London 1946 (The Loeb Classical Library).
- I*Stratonikeia* M. Ç. Şahin, *Die Inschriften von Stratonikeia, Teil 2,1: Lagina, Stratonikeia un Umgebung*, Bonn 1982.
- I*st.Mitt.* *Istanbulur Mitteilungen*. İstanbul.
- I*Tralles* F. Poljakov, *Die Inschriften von Tralleis und Nysa*. Band 1, Bonn 1989.
- Iust. Marcus Iunianus Iustinus, *M. Iuniani Iustini Epitoma Historiarum Philippicarum Pompei Trogi = Epitome of the Philippic History of Pompeius Trogus*. (Çev. J. C. Yardley, Giriş ve Açıklamalı Notlar R. Develin). Atlanta, 1994.
- Paus. Pausanias, *Perihegesis tes Hellados = Description of Greece*. (Çev. W. H S. Jones-H. A. Ormerod), vols. I-IV. Cambridge, London 1918 (The Loeb Classical Library)

- Phot. *Bib.* Photios, *Bibliotheka* = Photios, *Bibliotheka*. (Ed. R. Henry), Paris 1971. Photius, *The Bibliotheca*. (Çev. N. G. Wilson). London 1994. (2002 (2))
- Plut. *Dem.* (Plutarkhos, *Bioi Paralleloi* =Plutarch. *Plutarch's Lives*. (Çev. B. Perrin), vols. I-XI. London- New York 1920 (The Loeb Classical Library)
- SEG* *Supplementum Epigraphicum Graecum*, Leiden.
- Steph. Byz. Stephanos Byzantios, *Ethnika* = *Stephani Byzantii, Ethnikon*. (Ed. A. Westermann). Lipsae 1839.
- Syll.* *Sylloge Inscriptionum Graecarum*, (Ed. W. Dittenberger), 3rd. Edition, 4 volumes, Leipzig: S. Hirzel, 1915-1924.